

E-LOGOS

ELECTRONIC JOURNAL FOR PHILOSOPHY

ISSN 1211-0442

12/2011

University of Economics
Prague

K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii

Vladimír Kyprý

Abstract

This treatise („On the concept of natural law – of human being – in Locke’s philosophy“) is an appendix to my study „On the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy“.

There are more closely defined factors of identity between the concept of natural law (of human being) in Locke’s philosophy and the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy, i. e. essential source, (essential) contents, and (essential) form of natural law (of human being) as well as essential source, (essential) contents, and (essential) form of positive civil law (of human being in state and legal social form) in this treatise.

And there are more closely defined factors of difference between the concept of natural law (of human being) in Locke’s philosophy and the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy, i. e. validity (liability) of natural law (of human being), validity (liability) of positive civil law (of human being in state and legal social form), and relation between natural law (of human being) and positive civil law (of human being in state and legal social form) in this treatise, too.

This treatise („On the concept of natural law – of human being – in Locke’s philosophy“) which is an appendix to my study „On the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy“

demonstrates that the concept of natural law (of human being) in Locke’s philosophy is (from the ontological and anthropological point of view) more extensive as well as more intensive than the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy;

and it also demonstrates that the concept of natural law (of human being) in Locke’s philosophy although it is (from the ontological and anthropological point of view) more extensive as well as more intensive than the concept of natural law (of human being) in Hobbes’ philosophy

is different from any concept of *moral* law (of human being) and it does not anticipate and can not anticipate not even Kant’s concept of *moral* law (of human being).

Key-words: natural law (of human being); essential source, (essential) contents, (essential) form, and validity (liability) of natural law (of human being); positive civil law (of human being in state and legal social form); essential source, (essential) contents, (essential) form, and validity (liability) of positive civil law (of human being in state and legal social form); relation between natural law (of human being) and positive civil law (of human being in state and legal social form).

Abstrakt

Tato stať („K pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Lockově filosofii“) je dodatkem k mé studii „K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii“.

Určuji v ní blíže momenty totožnosti pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Hobbesově, tj. bytný zdroj, (obsažnou) bytnost a (bytostnou) formu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a bytný zdroj, (obsažnou) bytnost a (bytostnou) formu (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).

A určuji v ní též blíže momenty rozdílnosti pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Hobbesově, tj. platnost (závaznost) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího), platnost (závaznost) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) a vztah „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).

Tato stať („K pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Lockově filosofii“), jsouc dodatkem k mé studii „K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii“,

ukazuje, že pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii je antropologicko-ontologicko-nomologicky širší a hlubší než pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Hobbesově;

a ukazuje též, že pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii, ač antropologicko-ontologicko-nomologicky širší a hlubší než pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii,

není pojmem mravního zákona (bytí lidsky jsoucího) a nepředbíhá ani nepředjímá ani Kantův pojem mravního zákona (bytí lidsky jsoucího).

Klíčová slova: přirozený zákon (bytí lidsky jsoucího), bytostný zdroj, (obsažná) bytnost, (bytostná) forma a platnost (závaznost) přirozeného zákona (bytí lidsky jsoucího); (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího), bytostný zdroj, (obsažná) bytnost, (bytostná) forma a platnost (závaznost) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího); vztah přirozeného zákona (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).

V cyklu svých dřívějších studií¹ jsem zkoumal vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii. (Termín „zákon“ patřil – a snad i patří – k nejfrekventovanějším filosofickým termínům, ale také k filosofickým termínům nejvágnějším.) Chtěl jsem v nich objasnit termín „zákon“ objasněním vývoje pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii: proto právě v klasické novověké filosofii, a nikoli v (před)klasické filosofii starověké či v klasické filosofii středověké, že mi v nich šlo především o filosofický pojem zákona bytí jsoucího co do jeho ontologického (nenormativního) statutu, tj. pokud zákon (bytí jsoucího) je filosoficky pojat jako typ bytné souvislosti mezi jsoucný, resp. určeními jsoucen, odtud i o filosofický pojem zákona (bytí jsoucího) co do jeho metodologicko-noetického statutu, tj. pokud zákon (bytí jsoucího) je filosoficky zkoumán co do způsobu dosažení (vědeckého) lidského poznání o něm (tj. o zákonu bytí jsoucího jako typu bytné souvislosti mezi jsoucný, resp. určeními jsoucen), i o filosofický pojem zákona (bytí jsoucího) co do jeho noetického statutu, tj. pokud zákon (bytí jsoucího) je filosoficky pojat jako dosažený (vědecký) lidský poznatek (o zákonu bytí jsoucího jako typu bytné souvislosti mezi jsoucný, resp. určeními jsoucen), tedy mi v nich nešlo o filosofický pojem zákona (bytí lidsky jsoucího) co do jeho antropologicko-normativního statutu, tj. pokud zákon (bytí lidsky jsoucího) je filosoficky pojat ne jako typ bytné souvislosti mezi lidskými jsoucný (resp. určeními lidských jsoucen), jež není určována lidskou volbou, ale (naopak) právě jako norma lidské činnosti, jež je určována lidskou volbou, tak či onak vyhlášována za platnou pro lidskou činnost a tak či onak sankcionována (např. právní norma lidské činnosti a mravní norma lidské činnosti). Šlo mi v nich o filosofický pojem zákona (bytí jsoucího) ve smyslu výše zde určeném co do jeho bytné struktury a co do (morfologické) explikace jeho bytné struktury. Tato (morfologická) explikace byla podána nikoli v (před)klasické starověké filosofii či v (klasické) středověké filosofii, leč právě v klasické filosofii novověké: byla podána nejdříve ve vztahu k bytné sféře přírody,² později ve vztahu též k širší než přírodní bytné sféře. Její zlomové momenty jsem v nich chtěl určit. Za její zlomové momenty, jež jsem v nich chtěl určit, pokládám ty, v nichž povstává zásadně a základně jiné rozumění pojmu zákona (bytí jsoucího) ve smyslu výše určeném, nežli je rozumění dřívější. Tyto zkoumané zlomové momenty jsem v nich chtěl též srovnat, a srovnáv je, posoudit (zhodnotit) i „linii“ těchto zlomových momentů – „linii“ jejich „vývoje“. V jakém smyslu lze mluvit o jejich „vývoji“ – a lze o něm v nějakém smyslu mluvit? – v základních relevantních filosofických kontextech? A jaký je základní relevantní filosofický kontext pojmu zákona (bytí jsoucího) dnes? „Jak na tom“ dnes pojem zákona (bytí jsoucího) je? To byl horizont mých otázek, to byl horizont mého tázání se při zkoumání vývoje pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii.

Jestliže toto tázání se a toto zkoumání vyústilo do filosoficko-antropologických pochybností, pak lze říci, že tyto filosoficko-antropologické

pochybnosti jsou i základním relevantním filosofickým kontextem pojmu zákona (bytí jsoucího) dnes. V tomto základním relevantním filosofickém kontextu pojmu zákona (bytí jsoucího) se ukázalo: sleduje vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii, sledoval jsem jedno jeho „paradigma“ – lze říci, že esencialistické „paradigma“ vývoje pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii. – Přitom se ukázaly jeho meze a tyto meze mě odkázaly k otázce – poukázaly mi na otázku – po jiném jeho „paradigmatu“ (např. „paradigmatu“ existenciálním), a to nejlépe takovém, jež by bylo stejně ontologicky hluboké, avšak jež by bylo antropologicky únosnější. Myslím, že jako příklad takového „paradigmatu“ se nabízelo „paradigma“ Kantova (mravního) zákona bytí lidsky jsoucího jako (mravně) konajícího, jenž není pouhým antropologicko-normativním (ontickým) zákonem (bytí lidsky jsoucího) – je totiž zákonem bytí lidsky jsoucího ontologicko-antropologickým – nenormativním – a jenž nemůže být zákonem (bytí lidsky jsoucího) proti svobodě: je totiž (pro bytí lidsky jsoucího) zákonem svobody. Myslím, že „paradigma“ Kantova (mravního) zákona bytí lidsky jsoucího jako (mravně) konajícího jako příklad takového „paradigmatu“ tím vybízelo k filosofickému (ontologicko-antropologickému) výzkumu. V tomto jeho filosofickém (ontologicko-antropologickém) výzkumu se tak uzavřelo téma dřívějších studií. (Téma pozdější studie však se v něm (spolu)otevřelo.)

Suma sumárum se tam ukázalo, že Kantovo filosofické pojetí zákona bytí (mimo)lidsky jsoucího je podobné Descartovu filosofickému pojetí zákona bytí (mimo)lidsky jsoucího, jímž je předjímáno; že Kantovo filosofické pojetí zákona bytí lidsky jsoucího jako poznávajícího je podobné Hegelovu filosofickému pojetí zákona bytí (nejen lidsky) jsoucího (nejen jako poznávajícího), jež předjímá; že však Kantův filosofický pojem (mravního) zákona bytí lidsky jsoucího jako (mravně) konajícího je oproti nim jiným paradigmatickým. Ukázalo se, že paradigma Kantova filosofického pojmu (mravního) zákona bytí lidsky jsoucího jako (mravně) konajícího je (oproti nim) jiné v tom, že je spjaté s ontologicko-antropologickou bytnou sférou, tzn. že ontologicko-antropologickou bytnou sféru chápe jako svébytnou a svézákonnou, jako neredukovatelnou na univerzálně ontologickou bytnou sféru (na její bytí a na zákon jejího bytí), aniž jako redukovatelnou na speciálně ontologické bytné sféry (přirozenou nebo lidsko-společenskou – na jejich bytí a na zákon jejich bytí – přirozený nebo lidsko-společenský), tzn. jako svébytnou a svézákonnou lidskou svobodu: lidská svoboda zde není lidskou libovůlí, bytující mimo (vůči ní vnější) zákon (bytí jsoucího), aniž zde je lidskou vůlí poznat mimo ni bytující (vůči ní vnější) zákon (bytí jsoucího) a konat podle něho; lidská svoboda zde je bytný základ zákona lidského bytí, tzn.: bytný základ zákona svobody (lidského bytí): v tomto hlubokém antropologicko-ontologickém smyslu (ve smyslu hlubokém, protože antropologicko-nomologickém) je velký filosof Kant též a zvláště velkým filosofem lidské svobody a zákona lidského bytí jako zákona svobody (lidského bytí). V těchto ohledech

předjímá a předbíhá existenciální filosofii a v týchž ohledech je ne-li otcem, tedy praotcem existenciální filosofie.³ V tom pak tkví převratný význam Kantova (resp. kantovského) paradigmatu ve vývoji pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii ve vztahu k paradigmatu dřívější i pozdější klasické novověké filosofie i ve vztahu k její politickoekonomické formě.

V souvislosti s Kantovým (resp. kantovským) paradigmatem ve vývoji pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii (ve vztahu k paradigmatu dřívější i pozdější klasické novověké filosofie i ve vztahu k její politickoekonomické formě) je zajímavé téma „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v předkantovské filosofii; je to zajímavé téma potud, pokud „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) v předkantovské filosofii je pojat jako mravní zákon bytí lidsky jsoucího jako (mravně) konajícího. Neznamená pojmout jej jako *mravní* zákon bytí lidsky jsoucího jako (*mravně*) konajícího totéž co předjímat v této věci Kantovu filosofii, ba dokonce Kantovu filosofii předbíhat?

V dřívější studii jsem podal charakteristiku základních aspektů pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího)¹ v Hobbesově filosofii;² dále pak jsem v ní podal také kritiku základních aspektů pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii³ (s využitím srovnání s pojmem „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Lockově filosofii i s využitím srovnání s pojmem mravního – v jistém smyslu též „přirozeného“ – zákona – bytí lidsky jsoucího – ve filosofii Kantově).

Tato stať je dodatkem k pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii; využívám v něm proto srovnání s pojmem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Hobbesově z dřívější studie a toto srovnání, jež zde využívám, v některých ohledech rozvíjím; tato stať tedy je dodatkem – rozvinutím některých ohledů dřívější studie.

I. Momenty totožnosti pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Lockově.

Jak uvádím v dřívější studii, pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii a pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Lockově jsou totožné v těchto momentech:

1. „Přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího):¹

a. bytostný zdroj „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího);²

b. (obsažná) bytnost „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího);³

c. (bytnostná) forma „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího).⁴

2. (Státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího):⁵

a. bytnostný zdroj (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího);⁶

b. (obsažná) bytnost (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího);⁷

c. (bytnostná) forma (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).⁸

Blíže určeno a určeno přesněji, ad 1.a. jde o zásadní totožnost, kdežto ad 1.b., 1.c., 2.a., 2.b. a 2.c. jde o shodu v zásadě s jistými (ne zásadními, byť i zajímavými) rozdíly. Z nich je zajímavý (byť i ne zásadní) zvláště rozdíl ad 1.b. (a eo ipso též 1.c.), tj. rozdíl v pojmu (obsažné) bytnosti „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) (a eo ipso též bytnostné formy „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího –) v Hobbesově filosofii oproti filosofii Lockově. Pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii lze formulovat takto:

Jednej tak, abys vždy zachoval jsoucnost svou i jiných lidí. (To znamená: je-li to možné, jednej tak, abys zachoval i mír mezi lidmi; není-li možné zachovat mír mezi lidmi, jednej tak, abys získal – zajistil si – pomoc v boji.)⁹

Pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii lze formulovat takto:

Jednej tak, abys vždy zachoval jsoucnost svou i jiných lidí¹⁰ – což též může znamenat:¹¹ je-li to možné, jednej tak, abys zachoval i mír mezi lidmi; není-li možné zachovat mír mezi lidmi, jednej tak, abys získal – zajistil si – pomoc v boji –

i tak, abys zachoval svobodu svou i jiných lidí¹² i jsoucnost svá i jiných lidí.¹³

Pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii tedy je širší než pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii;

je širší o zachování svobody své i jiných lidí i jsoucnost svých i jiných lidí,

tj. o svobodu vlastní bytí lidsky jsoucího a o vlastnění jsoucnost lidskými jsoucnými.

Co však podle Locka je svoboda (vlastní bytí lidsky jsoucího) a vlastnění jsoucnost lidskými jsoucnými?

Podle Locka podmínkou svobody (vlastní bytí lidsky jsoucího) je bytnostný statut vlastní bytí lidsky jsoucího, tj. statut bytnosti, jejíž bytnost (esence) tkví v rozumu.¹⁴ Tkví-li její esence (bytnost) v rozumu, pak je jí vlastní i vůle¹⁵ a je jí vlastní i

chtění (tj. projev vůle): *vůle* se projevuje ve *chtění*¹⁶ učinit to či ono, tj. ve *volbě* toho či onoho *činu*. To vše podle Locka je nutnou podmínkou svobody, vlastní bytí lidsky jsoucího, ne však dostačující.¹⁷

Podle Locka podmínkou svobody (vlastní bytí lidsky jsoucího) je i *moc* učinit to či ono, tj. *volbu* toho či onoho *činu* *uskutečnit*: *moc uskutečnit, co chci*,¹⁸ podle Locka je nutnou podmínkou svobody, vlastní bytí lidsky jsoucího, jež je i dostačující (tj. činící dostačujícím bytostný statut vlastní bytí lidsky jsoucího, tj. statut bytosti, jejíž bytnost – esence – tkví v *rozumu*¹⁹ a již, tkví-li její esence – bytnost – v *rozumu*, je vlastní i *vůle*²⁰ a již je vlastní i *chtění*, tj. projev vůle – *vůle*, jež se projevuje ve *chtění*²¹ – : činící jej dostačujícím ke svobodě, resp. pro svobodu).²²

V tomto smyslu tedy lze říci, že podle Locka člověk je svobodný i nesvobodný, a v tomtéž smyslu tedy nelze říci, že podle Locka člověk je svobodný, resp. svoboda.

Podle Locka svoboda neplyne bezprostředně z esence člověka jako rozumu (tj. nutně jako *eticko-praktického* rozumu)²³ jako své nutné a dostačující podmínky; ten zde je jen zprostředkovaným bytným základem svobody: bytost, jež není rozumná (tj. i *eticko-prakticky* rozumná)²⁴ – není člověkem –, není svobodná.²⁵

Podle Locka svoboda plyne bezprostředně z podmínek – „vnitřních“ (přirozených) či vnějších (společenských) podmínek – moci člověka učinit, co si zvolil učinit, což je podmíněno (spolu-podmíněno) esencí člověka jako rozumem (*praktickým* rozumem, nutně jako *mimo-etickým*)²⁶ jako svou nutnou, ne však dostačující podmínkou, již je právě skutečná moc, resp. moc nad skutečností: moc člověka učinit, co si učinit zvolil; moc (nad skutečností, resp. skutečná moc) je bezprostřední bytný základ svobody: bytost, jež je rozumná (tj. i *mimo-eticko-prakticky* rozumná)²⁷ – je člověkem – bez moci nad skutečností (bez skutečné moci), není svobodná.²⁸

V tomto smyslu tedy nelze říci, že podle Locka člověk je (vždy) svobodný, resp. (vždy-)svoboda, a v tomtéž smyslu tedy lze říci, že podle Locka člověk je (někdy) svobodný i (někdy) nesvobodný.

Ve vztahu k „přirozenému zákonu“ (bytí lidsky jsoucího) ovšem Locke chápe „přirozenou svobodu“ člověka jako jednání *svobodné od* všech závazků vůči „vyšší moci“ kromě závazku vůči „vyšší moci“ „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího).²⁹ (Vzhledem k výše uvedenému tedy lze říci, že Locke chápe „přirozenou svobodu“ člověka jako moc nad skutečností, tj. skutečnou moc jednat *svobodně od* všech závazků vůči „vyšší moci“ kromě závazku vůči „vyšší moci“ „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího –.)

(A ve vztahu ke státo-právně společenskému zákonu – bytí lidsky jsoucího – chápe ovšem Locke svobodu člověka ve společnosti jako jednání *svobodné od* všech závazků vůči „vyšší moci“ kromě závazků vůči „vyšší moci“ státo-právně

společenského zákona – bytí lidsky jsoucího –.³⁰ – Vzhledem k výše uvedenému tedy lze říci, že Locke chápe svobodu člověka ve společnosti jako moc nad skutečností, tj. skutečnou moc jednat *svobodně od* všech závazků vůči „vyšší moci“ kromě závazku vůči „vyšší moci“ státo-právně společenského zákona – bytí lidsky jsoucího –.)

Podle Locka předpokladem vlastnění jsoucen lidskými jsoucný je práce, totiž činnost, jíž lidské jsoucno vyjímá jsoucno z přírody, ať už je přitom nemění v jeho původní (přírodní) podobě, či ať je přitom v jeho původní (přírodní) podobě mění. Lidské jsoucno nabývá práva na vlastnění jsoucen právě prací, tj. činností ve výše určeném smyslu.³¹

Podle Locka však předpokladem vlastnění jsoucen lidskými jsoucný (z práce, totiž z činnosti, jíž lidské jsoucno vyjímá jsoucno z přírody, ať už je přitom nemění v jeho původní – přírodní – podobě, či ať je přitom v jeho původní – přírodní – podobě mění, takže lidské jsoucno nabývá práva na vlastnění jsoucen právě prací, tj. činností ve smyslu výše určeném)³²

je také užitná potřebnost a užitné upotřebení: na jsoucna, jež lidské jsoucno vlastní jako užitně nepotřebná (bez užitného upotřebení: jež „nechá zkazit“) ztrácí vlastnické právo: „nechat zkazit“ bez užitného upotřebení (jako užitně nepotřebné) znamená ztratit vlastnické právo lidského jsoucna na jsoucna; bez užitné potřebnosti a užitného upotřebení není práva na vlastnictví jsoucen lidskými jsoucný, resp. je vlastnictví jsoucen lidskými jsoucný protiprávní.³³

Toto pak podle Locka je svoboda (vlastní bytí lidsky jsoucího) a vlastnění jsoucen (lidskými jsoucný).

Pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii tedy je širší než v pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii: je širší o zachování svobody své i jiných lidí i jsoucen svých i jiných lidí

– jedné i tak, abys zachoval svobodu svou i jiných lidí³⁴ i jsoucna svá i jiných lidí³⁵ –,

tj. o svobodu vlastní bytí lidsky jsoucího a o vlastnění jsoucen lidskými jsoucný.

V těchto momentech, vzhledem k dřívější studii blíže určeno, je pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii totožný s pojmem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Lockově.³⁶

II. Momenty rozdílnosti pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Lockově.

Jak uvádím v dřívější studii, pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii a pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii jsou rozdílné v těchto momentech:

1. „Přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího):¹
 - d. platnost (závažnost) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího).²
2. (Státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího):³
 - d. platnost (závažnost) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).⁴
3. Vztah „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího).⁵

Jak uvádím v dřívější studii, rozdíl v pojetí platnosti (závažnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) tkví v tom, že „pojetí platnosti (závažnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii je méně onto-antropologicko-nomologické – protože není, (onto-antropologicko-) *nomologicky* vzato, univerzální – než pojetí platnosti (závažnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii, v níž je onto-antropologicko-nomologičtější, protože je, vzato (onto-antropologicko-) *nomologicky, univerzální*“.⁶

To, blíže určeno, znamená, že podle Locka „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) je platný (závažný)⁷ de facto nejen v těch situacích, kdy finalitě lidské činnosti nehrozí kontrafinalita, a že de facto je platný (závažný) i v těch situacích, kdy finalitě lidské činnosti hrozí kontrafinalita. To znamená, že „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) je platný (závažný) nejen v podmínkách utilitárně příznivých situací, a že je platný (závažný) i v podmínkách situací utilitárně nepříznivých;⁸ tzn. že je, jsa vázán na všechny (tj. i na nepříznivé) situace, nepodmíněně utilitární, tedy přirozeně univerzální, přestože není mravním zákonem svobody (bytí lidsky jsoucího).

Tedy větší ontologicko-antropologická nomologičnost v pojetí platnosti (závažnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) u Locka tkví konec konců v přirozené univerzální platnosti (závažnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího), jež svědčí též o univerzální jsoucnosti (přítomnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve sféře lidského bytí⁹ v pojetí Lockově, kdežto v pojetí Hobbesově přirozeně neuniverzální platnost (závažnost) „přirozeného zákona“ (bytí

lidsky jsoucího) svědčí též o neuniverzální jsoucnosti (přítomnosti) „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve sféře lidského bytí.¹⁰

(To znamená, že větší ontologicko-antropologická nomologičnost zde tkví v přirozené univerzální platnosti – závaznosti – zákona bytí lidsky jsoucího, jež je spjata i s – monistickou – monolitností jeho jsoucnosti – přítomnosti ve sféře lidského bytí –; a menší ontologicko-antropologická nomologičnost zde tkví v absenci přirozené univerzální platnosti – závaznosti – zákona bytí lidsky jsoucího, jež je spjata i s absencí – monistické – monolitnosti jeho jsoucnosti – přítomnosti ve sféře lidského bytí –.)

Jak uvádím v dřívější studii, rozdíl v pojetí platnosti (závaznosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) tkví v tom, že „pojetí platnosti (závaznosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii je méně onto-antropologicko-nomologické – protože není, (onto-)antropologicko(-nomologicky) vzato, univerzální – než pojetí platnosti (závaznosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii, v níž je onto-antropologicko-nomologičtější, protože je, vzato (onto-)antropologicko(-nomologicky), univerzální“.¹¹

To, blíže určeno, znamená, že podle Locka (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) je platný (závazný)¹² de iure nejen v těch situacích, kdy finalitě lidské činnosti nehrozí kontrafinalita, jsa platný (závazný) i v těch situacích, kdy finalitě lidské činnosti hrozí kontrafinalita, a to pro všechny lidi – občany státu (včetně vládce, resp. vládců, ve státě: vládce, resp. vládcí, ve státě mezi všemi lidmi – občany státu není výjimkou, resp. nejsou výjimkou). To znamená, že (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) je platný (závazný) pro všechny lidi – občany státu (včetně vládce, resp. vládců, ve státě), a to nejen v podmínkách utilitárně příznivých situací, ale též v podmínkách situací utilitárně nepříznivých,¹³ tzn. že je, jsa vázán na všechny (tj. i nepříznivé) situace nepodmíněně utilitární a platný (závazný) pro všechny lidi – občany státu (včetně vládce, resp. vládců, ve státě), tedy společensky univerzální, přestože není mravním zákonem svobody (bytí lidsky jsoucího).

Tedy větší ontologicko-antropologická nomologičnost v pojetí platnosti (závaznosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) u Locka tkví konec konců ve společenské univerzální platnosti (závaznosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího), jež svědčí též o univerzální jsoucnosti (přítomnosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) ve sféře lidského bytí v pojetí Lockově, kdežto v pojetí Hobbesově společensky neuniverzální platnost (závaznost) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího)

svědčí též o neuniverzální jsoucnosti (přítomnosti) (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) ve sféře lidského bytí.

(To znamená, že větší ontologicko-antropologická nomologičnost zde tkví ve společenské univerzální platnosti – závaznosti – zákona bytí lidsky jsoucího; a menší ontologicko-antropologická nomologičnost zde tkví v absenci společenské univerzální platnosti – závaznosti – zákona bytí lidsky jsoucího.)

Jak uvádím v dřívější studii, rozdíl v pojetí vztahu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) tkví v tom, že „podle Hobbesa „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) vždy má být bytným základem (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího), resp. že (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) vždy má být bytně zakládán „přirozeným zákonem“ (bytí lidsky jsoucího). Avšak, byv konstituován, (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) dekonstituuje – ruší – „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího), resp.: zkonstituovav se jako (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího), „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) se dekonstituuje – ruší – jako takový (jako samostatný). Odtud mj. předem-zrušení možných rozporů mezi nimi a s předem-zrušením možných rozporů mezi nimi možnost quasi-filosofické (ideologické) apologetiky společensko-lidského statu quo (apologetiky statu quo státu a práva a státo-právně společenských zákonů – bytí lidsky jsoucího – jako domněle „přirozených“ zákonů – bytí lidsky jsoucího –),“¹⁴ kdežto že sice – jak též uvádím v dřívější studii – „i podle Locka „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) vždy má být bytným základem (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího), resp. že (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) vždy má být bytně zakládán „přirozeným zákonem“ (bytí lidsky jsoucího). Avšak, byv konstituován, (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) nedekonstruuje – neruší – „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího), resp.: zkonstituovav se jako (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího), „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) se nedekonstruuje – neruší – jako takový (jako samostatný). Odtud možné rozpory mezi nimi zde nejsou předem zrušeny a bez předem-zrušení možných rozporů mezi nimi zde není nutnost quasi-filosofické (ideologické) apologetiky společensko-lidského statu quo (apologetiky statu quo státu a práva a státo-právně společenských zákonů – bytí lidsky jsoucího – jako domněle „přirozených“ zákonů – bytí lidsky jsoucího –).“¹⁵ Tkví-li v tom rozdíl v pojetí vztahu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího,

v čem tedy tkví větší ontologicko-antropologická nomologičnost v pojetí vztahu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) u Locka nežli u Hobbesa?

V tom, že podle Locka „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) bytně zakládá – resp. má bytně zakládat – (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) a že, zakládá jej bytně – resp. má jej bytně zakládat –, trvá ve své (svébytné) samostatnosti a původnosti. – Podle Hobbese však „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) bytně zakládá – resp. má bytně zakládat – (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího), avšak, založiv jej, netrvá již ve své (svébytné) samostatnosti a původnosti.

Větší ontologicko-antropologická nomologičnost v pojetí vztahu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) u Locka nežli u Hobbese tedy tkví v tom, že

u Locka jde o vztah bytného zakládání, v němž bytně zakládající (antropologicko-ontologické) je svébytné (a trvalé: trvale svébytné) i jako bytně zakládající, tj. v bytně zakládaném (antropicko-ontickém) se jako bytně zakládající neruší; tzn. že není (předem) zajištěno, že antropicko-ontické *vsutku* je bytně zakládáno antropologicko-ontologickým, resp. že antropologicko-ontologické *vsutku* bytně zakládá antropicko-ontické, tzn. že není (předem) zajištěna antropologicko-ontologická legitimita antropicko-ontické politické moci a že je (konec konců) možný (legitimní) odpor vůči antropicko-ontické politické moci, pokud (někdy) je antropologicko-ontologicky nelegitimní;¹⁶ u Hobbese však jde o vztah bytného zakládání, v němž bytně zakládající (antropologicko-ontologické) není svébytné (a trvalé: není trvale svébytné) jako bytně zakládající, tzn. že v bytně zakládaném (antropicko-ontickém) se jako bytně zakládající ruší; tzn. že je předem zajištěno, že antropicko-ontické *vsutku* je bytně zakládáno antropologicko-ontologickým, resp. že antropologicko-ontologické *vsutku* bytně zakládá antropicko-ontické, tzn. že je předem zajištěna antropologicko-ontologická legitimita antropicko-ontické politické moci a že konec konců není možný legitimní odpor vůči antropicko-ontické politické moci, pokud nikdy není antropologicko-ontologicky nelegitimní.¹⁷

V těchto momentech, vzhledem k dřívější studii blíže určeno, je pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii rozdílný od pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Lockově.¹⁸

Nicméně totožnost pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii s pojmem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Hobbesově je totožností antropologicko-ontologického statutu jejich pojmů „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího), což znamená, že co do antropologicko-ontologického statutu ani pojem „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Lockově filosofii není pojmem mravního zákona (bytí lidsky jsoucího) a že tedy ani

on pojem mravního zákona (bytí lidsky jsoucího) ve filosofii Kantově nepředbíhá ani nepředjímá.

Poznámky a odkazy:**(K úvodu.)**

1 – Viz Vl. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii; I. Raná klasická novověká filosofie (E-Logos 1994 a Existenciál 2008); Vl. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii; II. Pozdější klasická novověká filosofie (E-Logos 1996 a Existenciál 2008); Vl. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii; III. Pozdější klasická novověká filosofie v politickoeconomické formě (E-Logos 1999 a Existenciál 2008); Vl. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii; IV. Kantovo (resp. kantovské) paradigma ve vztahu k paradigmatu dřívější i pozdější klasické novověké filosofie i ve vztahu k její politickoeconomické formě (E-Logos 2001 a Existenciál 2008).

2 – Zde má předchůdce ve starověké přírodovědě Archimédově: Archimédes však je předchůdcem novověké přírodovědy, jenž ve své době zůstal osamělý ve svém přírodovědném zaměření; jeho přírodovědné zaměření v jeho době zůstalo osamělé vzhledem k duchu jeho doby, v němž nenalezlo pokračovatele; pokračovatele nalezlo až vzhledem k duchu doby nové, po vzniku a ve vývoji novověké přírodovědy. (Srov. M. Sobotka – L. Major: Světonázorový význam Descartovy přírodní filosofie, v tom: Vznik a vývoj novověké přírodovědy [odst. 7]; in: L. Major – M. Sobotka: Světonázorový význam Descartovy přírodní filosofie.)

3 – Spíše než novokantovců, již sice byli zvláště odpůrci filosofického pojmu historicko-vývojových lidsko-společenských zákonů (popř. i odpůrci filosofického pojmu všech lidsko-společenských, nejen historicko-vývojových, zákonů) – a z novokantovců jím byl zvláště Windelband se svým rozlišením “nomotetických věd” a “idiografických věd”: srov. L. Major – M. Sobotka: Dějiny filosofie, sv. III, B (v tom 8. část, odst. 26 an.) –, avšak ve zde výše (v tomto odst.) určených ohledech z nich je kantovcem snad jen Cohen. (Zdá se, že je ve zde výše – v tomto odst. – určených ohledech kantovcem v “etice čisté vůle”; srov. k tomu Cohenův spis “Etika čisté vůle”, a L. Major – M. Sobotka: Dějiny filosofie, sv. III, B, v tom 7. část [zvl. odst. 29].)

1 – „Přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) – toť přesné vyjádření věci, o níž zde běží; toto přesné vyjádření věci, o níž zde běží, zahrnuje i určení bytné sféry (bytí lidsky jsoucího) „přirozeného zákona“; zahrnutí a určení bytné sféry patří k věci, o níž zde běží, má-li věc, o níž zde běží, být přesně vyjádřena; a „přesně vyjádřena“ znamená též a zvláště: „ve své hloubce“ a také „opakovaně ve své hloubce“; odtud opakování, jež neodpovídají – a nechtějí odpovídat – žurnalistickým (a filozoficko-

(sofisticko-)žurnalistickým) představám o stylu filozoficko-sofistických řečí; chtějí však odpovídat a odpovídají filosofově představě o stylu řeči filosofické.

2 – Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), I.

3 – Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), II.

Ad I. (Momenty totožnosti pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Hobbesově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – ve filosofii Lockově.)

1 – Srov. Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), I.1.

2 – Srov. tamtéž, I.1.a., II.1.a. (odst. 1-2).

3 – Srov. tamtéž, I.1.b., II.1.b. (odst. 1-2).

4 – Srov. tamtéž, I.1.c., II.1.c. (odst. 1-2).

5 – Srov. Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), I.2.

6 – Srov. tamtéž, I.2.a., II.2.a.

7 – Srov. tamtéž, I.2.b., II.2.b.

8 – Srov. tamtéž, I.2.c., II.2.c.

9 – Srov. tamtéž, I.1.b, I.1.c., II.1.b. (odst. 1), II.1.c. (odst. 1).

10 – Srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. II, 6, 7; kap. XIV, 159; kap. XVI, 183; kap. III, 16; kap. VI, 56; popř. i kap. VII, 87.

11 – (Antropo)logicky (i antropicko-onticky) to vyplývá: ze snahy o zachování jsoucnosti své i jiných lidí vyplývá snaha o zachování míru mezi lidmi, je-li to možné; není-li možné zachování míru mezi lidmi, tedy ze snahy o zachování jsoucnosti své i blízkých lidí plyne snaha získat – zajistit si – pomoc v boji: srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. II, 7, 8, 10-12.

12 – Srov. tamtéž, kap. II, 6.

13 – Srov. tamtéž, kap. V, 30, 31, 35, 37 (odst. 2); kap. II, 6.

14 – Srov. Locke: Esej o lidském rozumění, kap. XXI, 5, 9.

15 – Srov. tamtéž, kap. XXI, 5, 9.

Vůle je *moc k volbě* (toho či onoho činu); vůle k volbě (toho či onoho činu) je *mocí rozumu* (k *praxi*), tzn. že je *praktickým rozumem*: srov. tamtéž, kap. XXI, 15, 17, 29, 31.

16 – Srov. tamtéž, kap. XXI, 5.

Chtění (tj. projev vůle) není svobodné: člověk *musí chtít* (tj. *projevit vůli*) a *nemůže nechít* (tj. *neprojevit vůli*); lze tedy říci, že člověk je ke chtění (tj. k projevu vůle) odsouzen: srov. tamtéž, kap. XXI, 22, 23.

17 – Podle Locka v tom všem ještě netkví celková souvislost svobody: rozum ani vůle (k *praxi*, tj. praktický rozum) ani chtění (tj. projev vůle) bez moci uskutečnit vůli (resp. projev vůle – chtění), tj. bez moci nad skutečností, nejsou ještě svobodou, resp. nevedou ještě k celkové souvislosti svobody. (Srov. Locke: Esej o lidském rozumění, kap. XXI, 8, 9, 10, 21, 24.)

18 – Srov. Locke: Esej o lidském rozumění, kap. XXI, zvl. 8, 10, 14, 21, 24.

19 – Viz zde výše pozn. 14 ad I.

20 – Viz zde výše pozn. 15 ad I.

21 – Viz zde výše pozn. 16 ad I.

22 – V tom všem podle Locka tedy již tkví celková souvislost svobody: rozum – vůle (k *praxi*, tj. praktický rozum) – chtění (tj. projev vůle) – moc uskutečnit vůli (resp. projev vůle – chtění), tj. moc nad skutečností – svoboda. K celkové souvislosti svobody srov. Locke: Esej o lidském rozumění, kap. XXI, 28.

23 – Pokud bytným zdrojem *volby* činu v člověku může být jen rozum *praktický* jako nutně *etický*, tj. zakládající volbu činu člověka s ohledem na cíl volby činu člověka v něm samém (bez ohledu na moc nad skutečností mimo něho samého): jen tehdy člověk je vždy už svobodný, protože jen tehdy člověk je vždy už rozumný ke svobodě – možnosti volby činu a nutnosti volby činu: jen *eticko-praktický* rozum zakládá *svobodu jako vždy-svobodu* (v každé situaci: v situaci moci nad skutečností, i bezmoci vůči skutečnosti).

24 – Pokud rozum praktický je vždy i etický, a to zřejmě je: rozum k *praxi* zřejmě je vždy už rozumem k *praxi* s různým možným založením a zacílením, tj. i s možným založením a zacílením etickým.

25 – Zprostředkovaným bytným základem svobody tedy je rozum, ale také (dále) vůle (k *praxi*, tj. praktický rozum) i chtění (tedy totéž co projev vůle); zprostředkovaným bytným základem svobody tedy jsou nutné podmínky svobody, jež nejsou dostačující ani (v poslední instanci) „zdostatečňující“.

26 – Pokud bytným zdrojem volby činu v člověku může být též rozum *praktický*, ne však nutně *etický*, tj. zakládající volbu činu člověka s ohledem na cíl volby činu

člověka mimo něho samého, tj. s ohledem na moc nad skutečností mimo něho samého: tehdy člověk není vždy už svobodný, protože tehdy člověk není vždy už rozumný ke svobodě, jež není možností volby činu a nutností volby činu: *vitálně praktický* rozum, *technicko-praktický* rozum, *právně praktický* rozum apod. (na rozdíl od *eticko-praktického* rozumu) (spolu)zakládá svobodu (jako ne-vždy-svobodu) jen v situaci moci nad skutečností, nikoli v situaci bezmoci vůči skutečnosti.

27 – Pokud rozum praktický je popř. i mimoetický, a to zřejmě je: rozum k praxi zřejmě je vždy už rozumem k praxi s různým možným založením a zacílením, tj. i s možným založením a zacílením vitálním, technickým, popř. i právním apod.

28 – Bezprostředním bytným základem svobody tedy je skutečná moc (moc nad skutečností); bezprostředním bytným základem svobody tedy je to, co nutné podmínky svobody, jež nejsou dostačující (tj. rozum, ale také – dále – vůli k praxi, tj. praktický rozum, i chtění, tedy totéž co projev vůle), činí (v poslední instanci) dostačujícími.

Myslím, že lze říci, že tedy podle Locka „skutečná moc“ („moc nad skutečností“) jako taková je bytným základem i bytností svobody jako takové (tím, co bytně zakládá – bezprostředně podmiňuje svobodu, i tím, co se bytostně – bezprostředně zpřítomňuje ve svobodě jako její bytostné určení, tj. jako určení její bytnosti); a že tedy podle Locka ten či ten případ „skutečné moci“ („moci nad skutečností“) je i tím či tím příkladem svobody.

29 – Srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. IV, 22, i kap. I, 4.

30 – Srov. tamtéž, kap. IV, 22.

31 – Srov. tamtéž, kap. V, 30, 35.

32 – Viz zde výše pozn. 29 ad I.

33 – Srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. V, 31, 37 (odst. 2).

Myslím, že lze říci, že tedy podle Locka „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího), pokud se týká i vlastnictví jsoucen lidskými jsoucnými, potud se týká i „přirozené“ míry (oprávněné, neb „přirozené“ míry) oprávněného vlastnictví jsoucen lidskými jsoucnými, že tedy podle Locka „přirozený zákon“ (bytí lidsky jsoucího) vskutku je typem *zákona bytí lidsky jsoucího*, jenž se nerozplývá v *zákonu jmění lidsky jsoucího*, resp. nesplývá s ním: *být* v něm svým způsobem dominuje nad *mít*, *mít* se v něm svým způsobem podřizuje *být*.

34 – Viz zde výše pozn. 12 ad I.

35 – Viz zde výše pozn. 13 ad I.

36 – Proto v těchto momentech je poměr Lockova pojetí „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ke Kantovu pojetí mravního (v jistém smyslu též

„přirozeného“) zákona (bytí lidsky jsoucího) týž (resp. v zásadě týž) jako poměr Hobbesova pojetí „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ke Kantovu pojetí mravního (v jistém smyslu též „přirozeného“) zákona (bytí lidsky jsoucího). (Srov. VI. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Hobbesově filosofii – Existenciál 2008 a E-Logos 2011 –, II.3., část 2, odst. 10-12, 14-16.)

Ad II. (Momenty rozdílnosti pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Hobbesově filosofii a pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – ve filosofii Lockově.)

1 – Srov. VI. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), I.1.

2 – Srov. tamtéž, I.1.d., II.1.d.

3 – Srov. tamtéž, I.2.

4 – Srov. tamtéž, I.2.d., II.2.d.

5 – Srov. tamtéž, I.3., II.3.

6 – Tamtéž, II.3., 2. část, odst. 5.

7 – Všeobecně, tj. pro všechny lidi, s jednou výjimkou, tj. s výjimkou dosud nerozumných i provždy nerozumných lidí. (Srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. VI, 57-60.)

8 – S jednou výjimkou, tj. s výjimkou situace ohrožení vlastního života jiným člověkem; v situaci ohrožení vlastního života lze jiného člověka zabít (tj. v sebeobraně – nutné sebeobraně – zabít). (Srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. III, 16.)

Jde však o výjimku, nebo o modifikaci, tj. o modifikaci v situaci, kdy není možný mír mezi lidmi, takže pak, není-li mír mezi lidmi možný, je nutný boj, popř. jsou nutní spojenci k boji (a je třeba hledat spojence)? Jde pak v této situaci o výjimku?

9 – I o jeho (monistické) monolitnosti.

10 – S tím je spjata též jeho (pluralistická) nemonolitnost.

11 – VI. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), II.3., 2. část, odst. 9.

12 – Všeobecně, tj. pro všechny lidi (s jistou výjimkou, tj. s výjimkou dosud nerozumných či provždy nerozumných lidí: co říká Locke v Druhém pojednání o vládě, kap. VI, 57-60, platí – mutatis mutandis – i v tomto případě, tj. v případě státoprávně společenského zákona bytí lidsky jsoucího).

13 – Mutatis mutandis i v tomto případě (tj. v případě státo-právně společenského zákona bytí lidsky jsoucího) musí být přítomno to, co je uvedeno v pozn. 8 ad II (srov. Locke: Druhé pojednání o vládě, kap. III, 16); avšak to, co je tam (v pozn. 8 ad II) uvedeno, zde musí být přítomno spíše jako moment (dílní moment) (státo-právně společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) nežli jako modifikace či výjimka, a to potud, pokud (státo-právně) společenský zákon (bytí lidsky jsoucího) jako norma příkazu či zákazu konání nezná modifikace ani výjimky: leda ve vztahu norem příkazu či zákazu konání navzájem. Ale v normě příkazu či zákazu konání vcelku (v celku norem příkazu či zákazu konání) to vše přece vždy už platí (to vše přece vždy už platí bez výjimky, bez podmínky)!?

(To vše vede k této otázce:

Je státo-právně společenský zákon – bytí lidsky jsoucího – souborem norem příkazů či zákazů konání, jež jsou navzájem samostatné, tj. nejsou ani ve vztahu idealizace – konkretizace – modifikace –?

Nebo je státo-právně společenský zákon – bytí lidsky jsoucího – souborem příkazů či zákazů konání, jež nejsou navzájem samostatné, tj. jsou i ve vztahu idealizace – konkretizace – modifikace –?

K této otázce to vše vede,

tj. k otázce antropologicko-ontologického statutu státo-právně společenského zákona – bytí lidsky jsoucího – ve vztahu k antropologicko-ontologickému statutu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího –: je jejich celistvá bytná struktura, tj. bytná struktura jejich celistvosti, totožná či obdobná, nebo totožná ani obdobná není a antropologicko-ontologický statut státo-právně společenského zákona – bytí lidsky jsoucího – je ve vztahu k antropologicko-ontologickému statutu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – co do jejich celistvé bytné struktury, resp. co do bytné struktury jejich celistvosti, něčím jiným? Toť otázka, kterou zde nebudeme promýšlet a kterou popř. budeme promýšlet jindy a jinde.)

14 – Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), II.3., 1. část, odst. 1.

15 – Vl. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) v Hobbesově filosofii (Existenciál 2008 a E-Logos 2011), II.3., 1. část, odst. 2.

16 – To znamená, že věc teoreticky (i prakticky) otevřená se zde předem ideologicky neuzavírá.

17 – To znamená, že věc teoreticky (i prakticky) otevřená se zde předem ideologicky uzavírá.

18 – Proto v těchto momentech může být poměr Lockova pojetí „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ke Kantovu pojetí mravního (v jistém smyslu též

„přirozeného“) zákona (bytí lidsky jsoucího) popř. jiný (a popř. i zásadně jiný) než poměr Hobbesova pojetí „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) ke Kantovu pojetí mravního (v jistém smyslu též „přirozeného“) zákona (bytí lidsky jsoucího).

To se týká zvláště třetího momentu, tedy momentu vztahu „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího); týká se jej to tak, že vztah „přirozeného zákona“ (bytí lidsky jsoucího) a (státo-právně) společenského zákona (bytí lidsky jsoucího) u Locka je snad pojat fundamentálněji a konzistentněji (konzistentněji, *neb* fundamentálněji) než u Kanta. (Srov. VI. Kyprý: K pojmu „přirozeného zákona“ – bytí lidsky jsoucího – v Hobbesově filosofii – Existenciál 2008 a E-Logos 2011 –, II.3., 1. část, a pozn. 1 ad II.3.)

E-LOGOS

ELECTRONIC JOURNAL FOR PHILOSOPHY

Ročník/Year: 2011 (vychází průběžně/ published continuously)

Místo vydání/Place of edition: Praha

ISSN 1211-0442

Vydává/Publisher:

Vysoká škola ekonomická v Praze / University of Economics, Prague

nám. W. Churchilla 4

Czech Republic

130 67 Praha 3

IČ: 61384399

Web: <http://e-logos.vse.cz>

Redakce a technické informace/Editorial staff and technical information:

Miroslav Vacura

vacuram@vse.cz

Redakční rada/Board of editors:

Ladislav Benyovszky (FHS UK Praha, Czech Republic)

Ivan Blecha (FF UP Olomouc, Czech Republic)

Martin Hemelík (VŠP Jihlava, Czech Republic)

Angelo Marocco (Pontifical Athenaeum Regina Apostolorum, Rome, Italy)

Jozef Kelemen (FPF SU Opava, Czech Republic)

Daniel Kroupa (ZU Plzeň, Czech Republic)

Vladimír Kvasnička (FIIT STU Bratislava, Slovak Republic)

Jaroslav Novotný (FHS UK Praha, Czech Republic)

Jakub Novotný (VŠP Jihlava, Czech Republic)

Ján Pavlík (editor-in-chief) (VŠE Praha, Czech Republic)

Karel Pstružina (VŠE Praha, Czech Republic)

Miroslav Vacura (executive editor) (VŠE Praha, Czech Republic)